

Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı ve Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV) işbirliğinde gerçekleştirilen **DOKA Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi Anketi**, Türkiye'nin yerel düzeyde çay imalat sanayideki eğilimleri ölçen ilk gösterge oldu. DOKA Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi ile Doğu Karadeniz illerinde çay imalatında faaliyet gösteren firmaların mevcut durumları ve gelecek beklentileri incelenecek ve gelişmeler izlenecek. Doğu Karadeniz Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi ile Doğu Karadeniz illerindeki çay imalat sanayinin Türkiye geneli ve Avrupa Birliği üye ülkeleri ile karşılaştırılması mümkün hale gelmiştir.

Doğu Karadeniz'deki çay imalat sanayi 3 aydır gözlem altında:

Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA) ve Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV) işbirliğinde gerçekleştirilen DOKA Çay İmalat Sanayi Anketi kapsamında Doğu Karadeniz illeri olan Artvin, Giresun, Ordu, Trabzon, Gümüşhane, Rize'de çay imalat sanayide faaliyet gösteren firmalara uygulanmaktadır. Bu kapsamda firmalar ile 3. dönem görüşmeler Mart ayında yapılmıştır. Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi sonuçları her ayın 5. iş günü Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı internet sayfasında kamuoyuna açıklanacaktır.

Çay imalat sanayi güven endeksi nasıl hesaplanıyor:

Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi; ankette yer alan “Şu andaki toplam siparişleriniz için ne söyleyebilirsiniz?”, “Şu andaki mevcut stok düzeyiniz için ne söyleyebilirsiniz?” ve “Önümüzdeki 3 ayda üretiminizin ne yönde değişeceğini düşünüyorsunuz?” sorularına verilen yanıtların balanslarının ortalaması alınarak hesaplanmaktadır.

Balans değeri, sorulara olumlu cevap verenler ile olumsuz cevap verenlerin farkı alınarak hesaplanmaktadır.

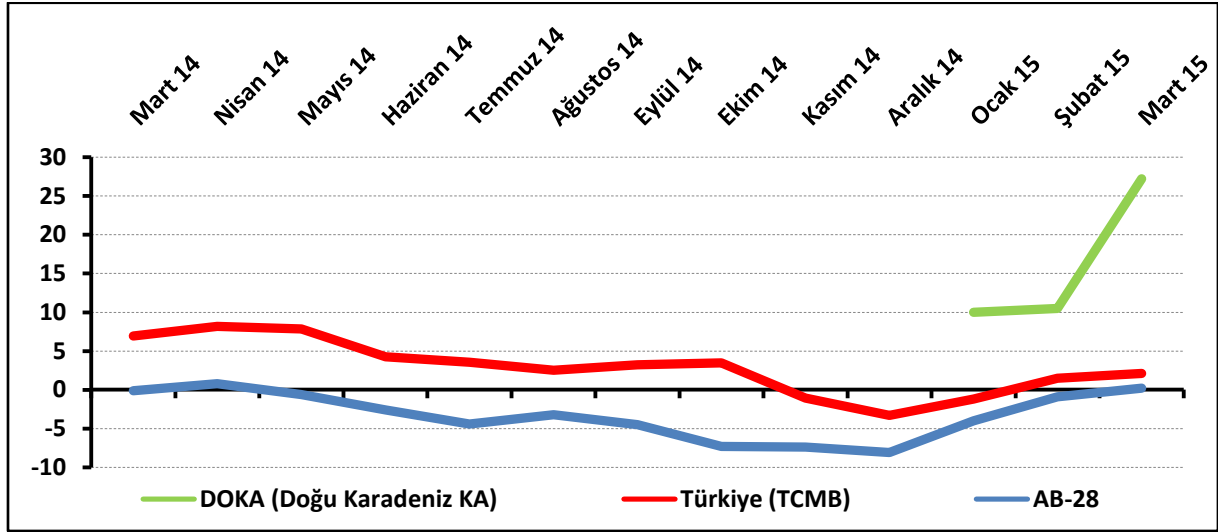
Doğu Karadeniz Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi yükselmeye devam ediyor:

Şubat ayında 10,5 puan değerini alan DOKA Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi, Mart ayında 16,7 puan yükselerek 27,2 puan değerini almıştır. Türkiye genelini temsil eden imalat sanayi güven endeksi Mart 2015'te bir önceki aya göre 0,6 puan yükselerek 2,1 puan değerini alırken; Avrupa Birliği'ni temsil eden imalat sanayi güven endeksi de Mart 2015'te bir önceki aya göre 1,1 puan yükselerek 0,2 puan değerini almıştır.

Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi, geçen aya göre hem Doğu Karadeniz'de hem de Türkiye geneli ve AB-28'de yükselmiştir. Doğu Karadeniz çay imalat sanayi, Mart 2015'te Türkiye genelinden ve AB-28'den daha iyi performans göstermiştir.

Çay İmalat Sanayi Güven Endeksinin yükselmesinde, önümüzdeki 3 ayda çay üretimi miktarındaki artış beklentisi etkili olmuştur.

Şekil-1. Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi karşılaştırılması* (Mart 2014 – Mart 2015)



*Mevsimsellikten arındırılmış seriler

Tablo-1. Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi*

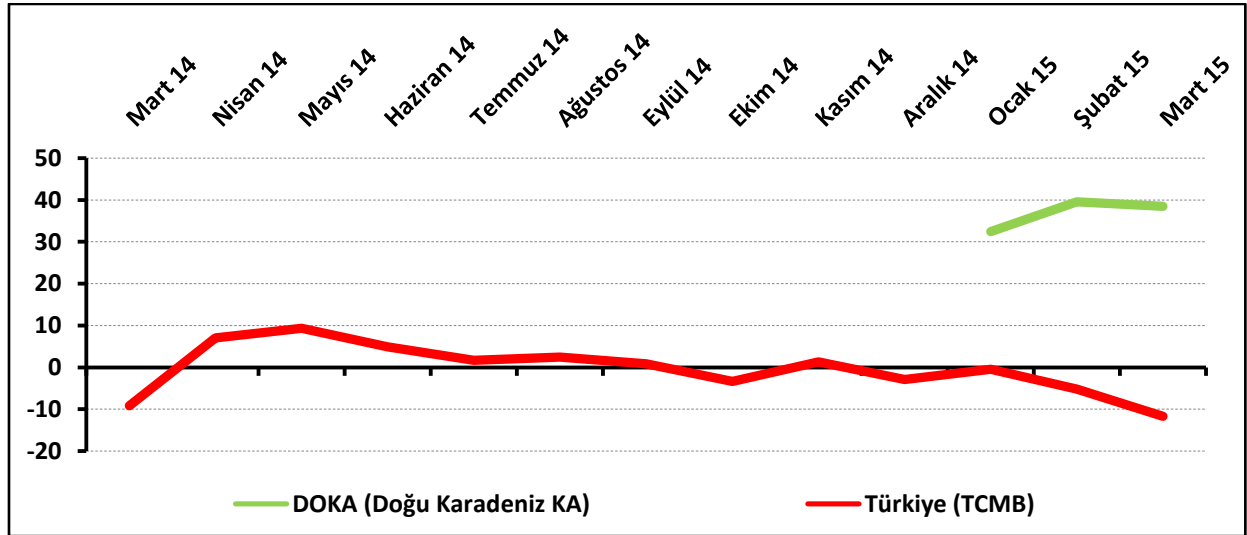
%	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2015	10,0	10,5	27,2									

Doğu Karadeniz çay imalat sanayinin yüzde 54'ü genel gidişatın iyi olduğunu düşünüyor:

Şubat 2015'te 39,5 puan değerini alan çay imalat sanayideki genel gidişat Mart 2015'te 1 puan düşerek 38,5 puan değerine geriledi. Doğu Karadeniz çay imalat sanayinin yüzde 53,8'i, bir ay öncesine göre imalat sanayideki genel gidişatın daha iyi olduğunu düşünmektedir. Daha kötü olduğunu düşünenlerin oranı da yüzde 30,8 olurken, aynı olduğunu düşünenlerin oranı yüzde 15,4 düzeyindedir.

Çay imalat sanayideki genel gidişata bakılınca Doğu Karadeniz illerinin Türkiye geneline göre daha iyi durumda olduğu görülmüştür.

Şekil-2. Geçtiğimiz aya göre çay imalat sanayide genel gidişat*(%arttı – %azaldı) (Mart 2014 – Mart 2015)

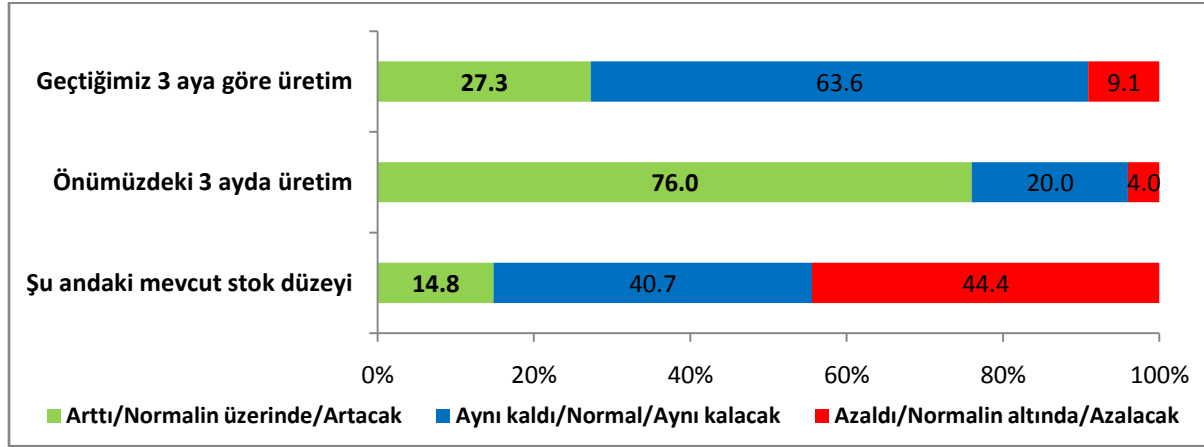


Doğu Karadeniz bölgesinde faaliyet gösteren sanayicilerin yüzde 29,2'si önümüzdeki 3 ayda kısa vadeli Türk Lirası kredi faiz oranının artmasını, yüzde 37,5'i ise düşmesini bekliyor.

Doğu Karadeniz çay imalat sanayide geçtiğimiz 3 aya göre üretim yükselişe geçti:

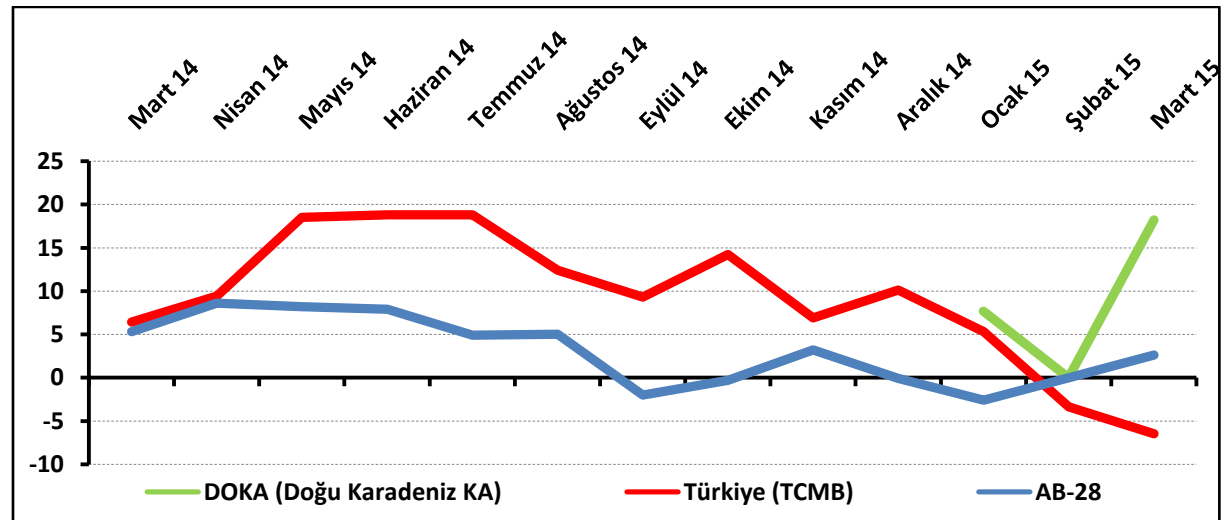
Mart 2015'te Doğu Karadeniz'de çay imalat sanayide faaliyet gösterenlerin yüzde 27,3'ü geçtiğimiz 3 aya göre üretimin arttığını ifade ederken, yüzde 76'sı önümüzdeki 3 ayda üretimlerinin artacağını belirtmiştir. Doğu Karadeniz çay imalat sanayide faaliyet gösterenlerin yüzde 40,7'si mevcut stok düzeyinin sezon için normal olduğunu ifade etmiştir.

Şekil-3. Doğu Karadeniz'de üretim ve stok durumu (%) (Mart 2015)



Şubat 2015'te düşen geçtiğimiz 3 aya göre üretim, mart ayında yükseldi. Mart 2015'te geçtiğimiz 3 aya göre üretim Doğu Karadeniz'de, Türkiye'den daha yüksek değer almıştır.

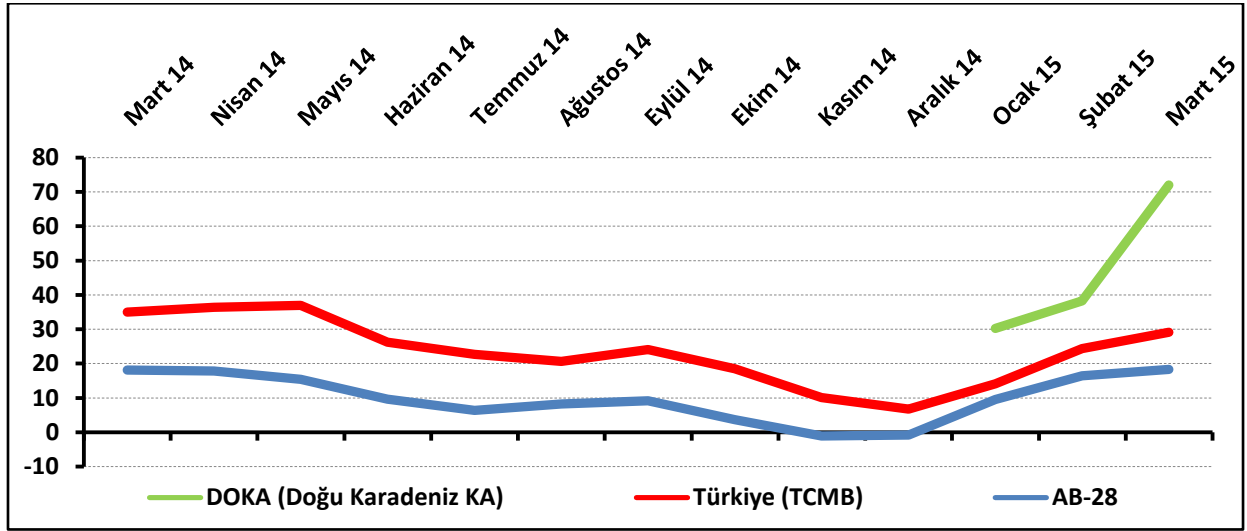
Şekil-4. Geçtiğimiz 3 aya göre üretim durumu*(%arttı – %azaldı) (Mart 2014 – Mart 2015)



Doğu Karadeniz çay imalat sanayinin yüzde 76'sı önümüzdeki dönemde üretimin artacağını bekliyor:

Önümüzdeki 3 aydaki çay üretimi beklentisi, geçen aya göre yükseldi. Doğu Karadeniz'de önümüzdeki 3 aydaki çay üretim beklentisi Türkiye'den ve AB'den daha yüksek bir değer almıştır. Doğu Karadeniz çay imalat sanayide faaliyet gösterenlerin yüzde 76'sı önümüzdeki 3 ayda çay üretimlerinin artacağını beklerken, yüzde 20'si aynı kalacağını bekliyor.

Şekil-5. Önümüzdeki 3 aya göre çay üretim beklentisi* (%artacak – %azalacak) (Mart 2014 – Mart 2015)



Mart'ta Doğu Karadeniz'de kapasite kullanım oranları düştü:

Şubat 2015'te Doğu Karadeniz'de kapasite kullanım oranı yüzde 58,3 iken, Mart 2015'te bir önceki aya göre 11,7 puan düşerek yüzde 46,6 olmuştur. Kapasite kullanım oranı Türkiye'de ise geçen aya göre 0,4 puan düşerek yüzde 72,4 olmuştur.

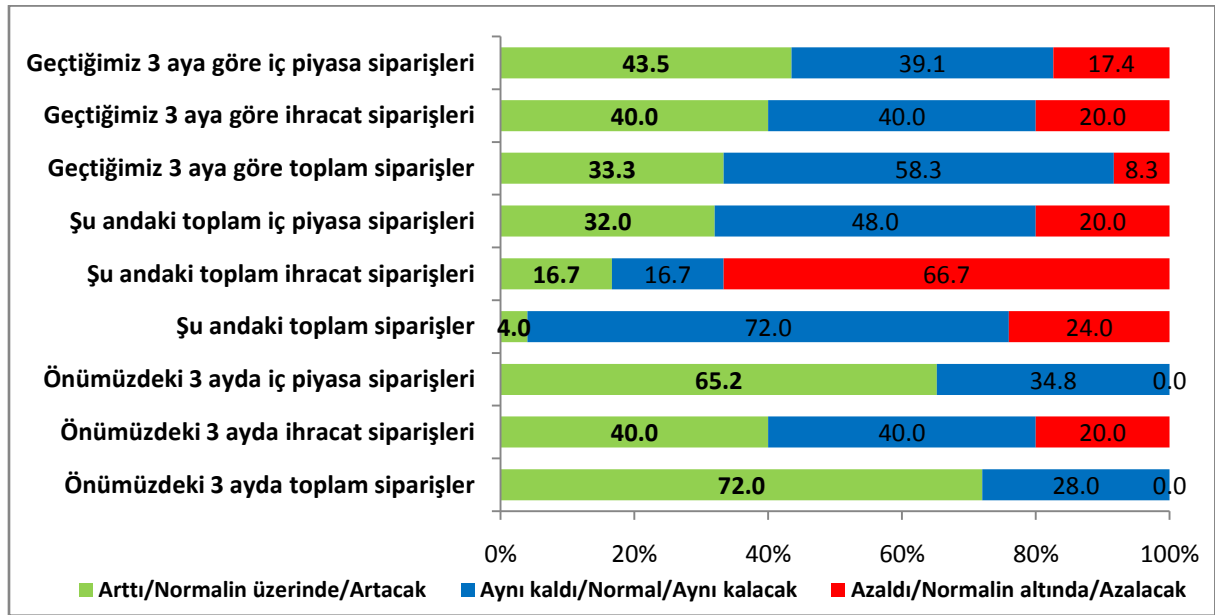
Doğu Karadeniz çay imalat sanayinin yüzde 72'si önümüzdeki dönemde siparişlerin artmasını bekliyor:

Mart 2015'te Doğu Karadeniz'de çay imalat sanayide faaliyet gösterenlerin yüzde 33,3'ü geçtiğimiz 3 aya göre toplam siparişlerin arttığını ifade ederken, yüzde 72'si önümüzdeki 3 ayda toplam siparişlerin artacağını belirtmiştir.

Önceki aylarda da olduğu gibi Doğu Karadenizli üreticilerin gelecek dönem siparişlerden umudunun geçtiğimiz dönemdeki sipariş artışlarından daha fazla olduğu görülmektedir.

Siparişlere iç piyasa ve ihracat detayında bakıldığında hem geçmiş dönemde hem şuan hem de önümüzdeki dönemdeki iç piyasa sipariş durumu ve beklentisinin ihracat siparişlerinden daha fazla olduğu görülmektedir.

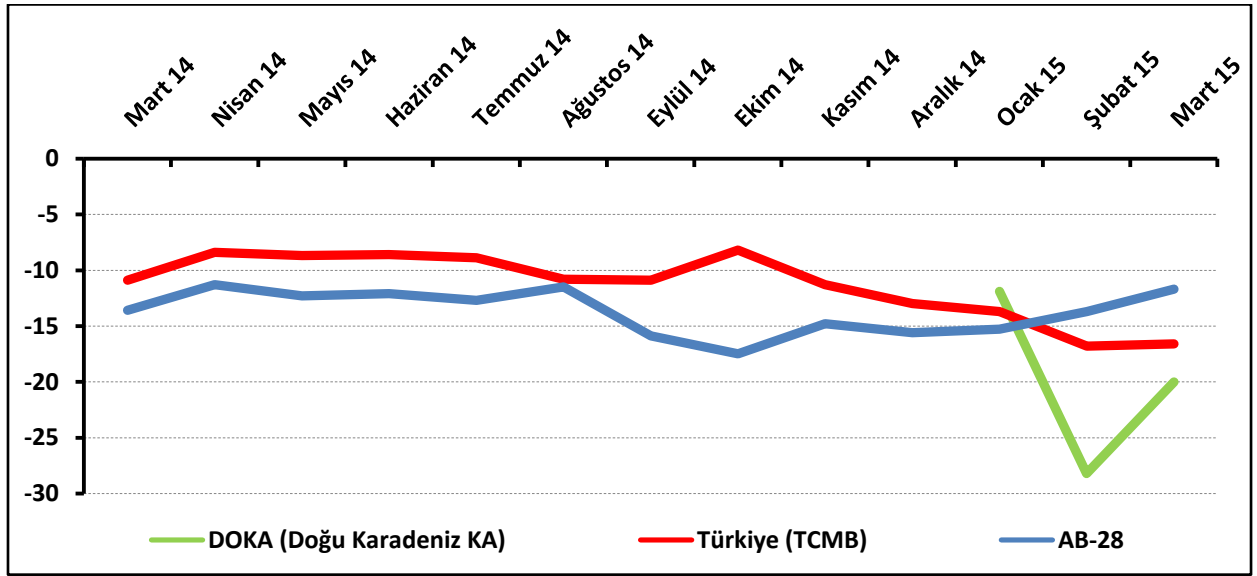
Şekil-6. Doğu Karadeniz'de sipariş durumu (%) (Mart 2015)



Doğu Karadeniz’de mevcut sipariş miktarı geçen aya göre yükseldi:

Doğu Karadeniz’de çay imalat sanayide şu andaki toplam sipariş miktarı geçen aya göre yükselmiştir. Doğu Karadeniz’de çay imalat sanayide faaliyet gösterenlerin yüzde 4’ü mevcut siparişlerin normalin üzerinde olduğunu, yüzde 72’si normal seviyede, yüzde 24’ü ise normalin altında olduğunu ifade etmiştir. Doğu Karadeniz’de şu andaki toplam sipariş miktarı, AB-28 ve Türkiye’den daha düşük bir değer almıştır.

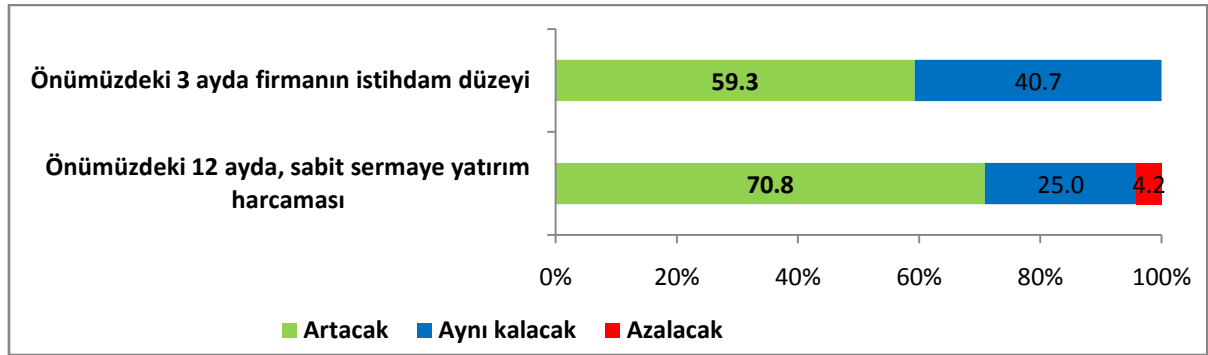
Şekil-7. Şu andaki toplam sipariş düzeyi* (%normalin üzerinde – %normalin altında) (Mart 2014 – Mart 2015)



Doğu Karadeniz çay imalat sanayide istihdam beklentisi Türkiye genelinden daha iyi:

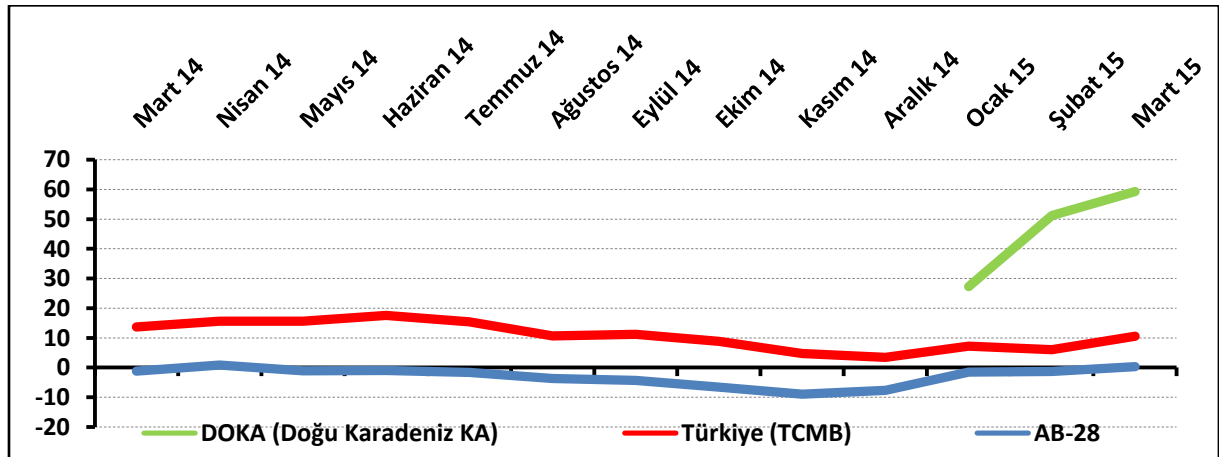
Mart 2015'te Doğu Karadeniz çay imalat sanayide faaliyet gösterenlerin yüzde 59,3'ü önümüzdeki 3 ayda istihdamını artıracığını ifade ederken, yüzde 70,8'i önümüzdeki 3 ayda sabit sermaye yatırım harcamalarının artacağını belirtmiştir. Önümüzdeki 3 ayda istihdam beklentisinde geçen aya göre artış yaşanmıştır.

Şekil-8. Doğu Karadeniz'de istihdam ve yatırım (%) (Mart 2015)



Mart 2015'te Doğu Karadeniz çay imalat sanayide faaliyet gösterenlerin yüzde 41'i önümüzdeki 3 ayda istihdam düzeylerinin değişmeyeceğini düşünüyor. Önümüzdeki 3 aya ilişkin istihdam beklentisi Doğu Karadeniz'de Türkiye genelinden ve AB-28'den daha yüksek bir değer almıştır.

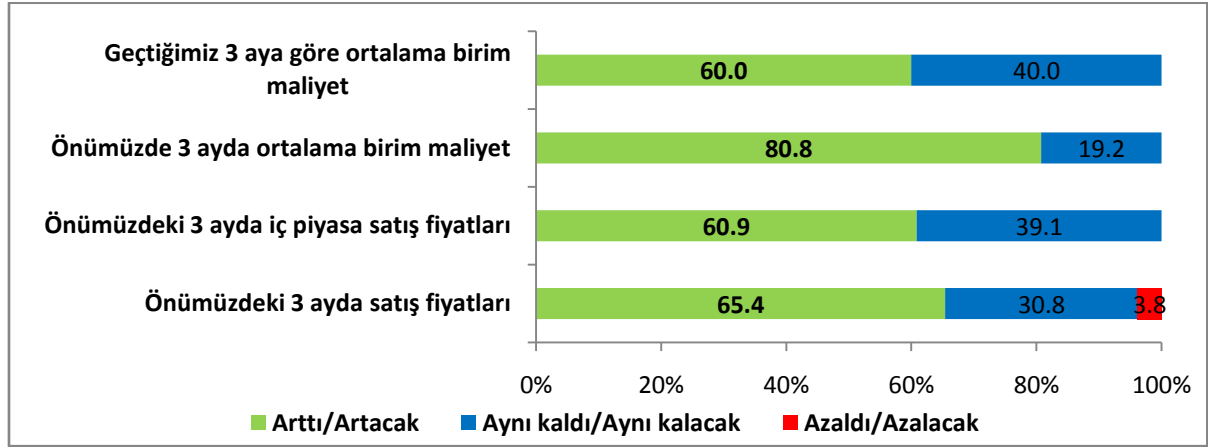
Şekil-9. Önümüzdeki 3 aydaki istihdam beklentisi* (%artacak – %azalacak) (Mart 2014 – Mart 2015)



Doğu Karadeniz’de çay imalat sanayinin yüzde 60’ı ortalama birim maliyetlerinin arttığını ifade ediyor:

Mart 2015’te Doğu Karadeniz çay imalat sanayide faaliyet gösterenlerin yüzde 60’ı geçtiğimiz 3 aya göre ortalama birim maliyetin arttığını ifade ederken, yüzde 80,8’i önümüzdeki 3 ayda ortalama birim maliyetlerinin artacağını beklediğini ifade etmiştir. Doğu Karadenizli üreticilerin yüzde 65,4’ü ise önümüzdeki 3 ayda satış fiyatlarının artacağını ifade etmiştir.

Şekil-10. Doğu Karadeniz’de maliyet ve satış fiyatı (%) (Mart 2015)



Doğu Karadeniz çay imalat sanayinin gelecek dönem beklentileri, Türkiye genelinden daha yüksek:

Doğu Karadeniz çay imalat sanayi güven endeksi sorular bazında incelendiğinde önümüzdeki döneme ilişkin tüm beklentilerde ve geçmiş döneme yönelik göstergelerde geçen aya göre artış yaşandığı görülmektedir. Doğu Karadeniz, gelecekteki ihracat siparişleri dışında gelecek dönemdeki tüm göstergelerde, Türkiye genelinden daha iyi performans sergilemiştir.

Tablo-2¹. Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi Göstergeleri balans değerleri (Mart 2015)

Balans değerleri (Olumlu – Olumsuz)	Bir önceki aya göre değişim (Doğu Karadeniz)	Doğu Karadeniz (Endeks)	Türkiye (Endeks)	AB-28 (Endeks)
Geçtiğimiz 3 aya göre çay üretimi	18,2	18,2	-6,5	2,6
Önümüzdeki 3 ayda çay üretimi	33,8	72,0	29,1	18,3
Şu andaki mevcut stok düzeyi ²	8,2	29,6	-6,2	-6,0
Geçtiğimiz 3 aya göre iç piyasa siparişleri	23,7	26,1	-10,8	
Geçtiğimiz 3 aya göre ihracat siparişleri	-8,6	20,0	-6,0	
Geçtiğimiz 3 aya göre toplam siparişler	29,8	25,0	-10,7	
Şu andaki mevcut iç piyasa siparişleri	27,4	12,0	-14,4	
Şu andaki toplam ihracat siparişleri	0,0	-50,0	-17,4	-14,8
Şu andaki toplam siparişler	8,2	-20,0	-16,6	-11,7
Önümüzdeki 3 ayda iç piyasa siparişleri	12,7	65,2	29,7	
Önümüzdeki 3 ayda ihracat siparişleri	0,0	20,0	27,8	
Önümüzdeki 3 ayda toplam siparişler	37,9	72,0	32,5	
Önümüzdeki 3 ayda firmanızın istihdam düzeyi	8,1	59,3	10,6	0,4
Önümüzdeki 12 ayda, sabit sermaye yatırım harcamanız	12,9	66,7	5,3	
Geçtiğimiz 3 aya göre ortalama birim maliyet	18,1	60,0	35,6	
Önümüzdeki 3 ayda ortalama birim maliyet	25,0	80,8	37,9	
Önümüzdeki 3 ayda iç piyasa çay satış fiyatları	21,9	60,9	24,9	
Önümüzdeki 3 ayda çay satış fiyatları	13,9	61,5	19,6	-0,5
Çay imalat sanayideki 1 ay öncesine göre genel gidişat	-1,0	38,5	-11,7	

¹ Tablo 2'deki (-) değerler negatif beklentilerin pozitif beklentilerden fazla olduğunu ifade etmektedir.

² Stok düzeyinde pozitif değer stok düzeyinin normalin altında olduğunu ifade etmektedir.